

Canllaw ar gyfer Polisi Gweithred Ddyddiol o Addoli ar y Cyd (DACW) Cyngor Bro Morgannwg

Darperir y canllawiau hyn i gefnogi ysgolion i gyflawni rhwymedigaethau statudol a hyrwyddo datblygiad Ysbrydol, Moesol, Cymdeithasol a Diwylliannol (SMSC) da. Mae'n berthnasol i ysgolion a gynhelir. Nid yw'n berthnasol i ysgolion sydd â chymeriad crefyddol a allai fod â chanllawiau gan esgobaethau neu gyrff eraill. Nid yw'n berthnasol i ysgolion rhydd, lle mae trefniadau yn cael eu llywodraethu gan weithred yr ymddiriedolaeth neu'r cytundeb cyllido. Fodd bynnag, mae'r gofynion cyfreithiol sylfaenol yn berthnasol i bob ysgol a gall y canllawiau/polisi hwn fod yn ddefnyddiol ar y cyd ag unrhyw ganllaw arall a gyhoeddir gan awdurdodau eraill.

Crynodeb o'r gofynion cyfreithiol

Penderfynir ar y gyfraith bresennol gan Ddeddf Diwygio Addysg 1988, gyda rhai gofynion yn deillio o Reoliadau Addysg 1981. Yn gryno, mae'r gyfraith yn dweud hyn:

- Rhaid i bob dysgwr fynychu gweithred ddyddiol o addoli ar y cyd, ac eithrio ar gyfer dysgwyr ôl-16 y caniateir iddynt benderfynu drostynt eu hunain a ydynt am fynychu;*
- Mae'r fframwaith cyfreithiol a amlinellir yma yn berthnasol i ysgolion a gynhelir gan ALL. Mewn ysgolion sydd â chymeriad crefyddol mae addoli cyfunol yn cael ei lywodraethu gan weithred yr ymddiriedolaeth. Penderfynir trefniadau mewn ysgolion rhydd ac academiâu gan y cytundeb cyllido.*
- Nid oes angen i weithred o gydaddoli i gynnwys yr ysgol gyfan. Gall fod trwy grwpiau blwyddyn, dosbarthiadau, cyfnodau allweddol neu mewn unrhyw gyfuniad.*
- Gall ddigwydd ar unrhyw adeg yn ystod y diwrnod ysgol a dylai fod ar dir yr ysgol fel arfer.*
- Rhaid iddo fod yn briodol i oedran, gallu a chefnidir teuluol dysgwyr.*
- Y pennaeth a'r llywodraethwyr sy'n gyfrifol, er y gall yr union ddyletswyddau amrywio yn ôl y math o ysgol.*
- Rhaid i fanylion trefniadau ar gyfer addoli ar y cyd, gan gynnwys y polisi, gael eu dogfennu a bod ar gael i'r cyhoedd.*

Cymeriad addoli ar y cyd

*Mae Deddf Diwygio Addysg 1988 yn datgan bod yn rhaid i addoli ar y cyd fod yn **'gyfan gwbl** neu'n **bennaf o gymeriad Cristnogol cyffredinol**'. Mae hefyd yn dweud y bydd ysgol yn cyflawni'r gofyniad hwn os yw'n 'adlewyrchu traddodiadau Cristnogaeth ar y cyfan, heb fod yn nodedig o unrhyw enwad Cristnogol'. Rhaid cymryd hyn i olygu na ddylai fod yn gul, yn unigryw nac yn sectyddol ond rhaid iddo fod yn eang ac yn adlewyrchu cyd-destun a phoblogaeth yr ysgol.*

Mae llawer o bobl yn teimlo bod angen diweddarau DACW, yn unol â natur blwraliaethol, feirniadol a gwrthrychol crefydd, gwerthoedd a moeseg (CGM) yn y Cwricwlwm i Gymru.

Yn ymarferol, mae 'yn gyfan gwbl neu'n bennaf o gymeriad Cristnogol cyffredinol' yn caniatáu i ysgolion ganolbwyntio ar themâu eang, cyffredinol a phwysig, sy'n gyffredin i ffydd y byd a phersbectif dyneiddiol, megis tosturi, maddeuant, haelioni ac elusen. Mae'n caniatáu i ysgolion gofio gwyliau neu straeon penodol o Gristnogaeth a holl grefyddau'r byd, yn ogystal â dod â safbwyntiau cred seciwlar.

Dylai addoli ar y cyd gynnwys cyfle i fyfyrrio. Gall hyn gynnwys defnyddio gweddïau. Dylid defnyddio sensitifrwydd i sicrhau bod gweddi neu fathau eraill o ysbrydolrwydd mor gynhwysol â phosibl. Gall rhagdybiaethau neu honiadau am gredoau athrawiaethol penodol ei gwneud hi'n anodd i aelodau o rai cymunedau ffydd, neu ddysgwyr heb gysylltiad crefyddol, gymryd rhan. Gellir ei gyflwyno gydag ymadrodd sy'n cydnabod y bydd dysgwyr yn defnyddio'r geiriau mewn gwahanol ffyrdd. Gall rhai fyfyrrio ar eiriau'r weddi yn eu meddyliau eu hunain. Bydd eraill, heb unrhyw ffydd grefyddol benodol, yn gallu myfyrrio ar thema a dyhead y geiriau heb awgrymu cred o reidrwydd mewn cydymffurfiaeth duwiol â thraddodiad crefyddol penodol.

Bydd addoli ar y cyd o ansawdd yn:

- Gynhwysol o ddysgwyr o bob ffydd a dim ffydd grefyddol;
- Cael ei gynllunio mewn patrwm trefnus, sydd hefyd yn ymateb i ofidiau'r ysgol, y gymuned neu rai byd-eang;
- Cynnwys ymarferwyr a dysgwyr wrth gynllunio, cyfranogi a gwerthuso;
- Ysbrydoli a diddori dysgwyr drwy ymgysylltu â materion ystyrlon sy'n cael eu cyflwyno'n greadigol;
- Cynnwys amser i fyfyrrio a'r cyfle i addoli ar gyfer y rhai sy'n dymuno;
- Ymwneud â chynnwys a diben addysgol;
- Cefnogi datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol a gwerthoedd dyngarol a rennir;
- Cael ei lywio gan werthusiad rheolaidd gan ddysgwyr a staff.

Rhai ystyriaethau a hunan-werthuso

Gellir defnyddio'r chwe gair hyn i ddisgrifio gwasanaethau effeithiol ac atyniadol a gall y cwestiynau cysylltiedig fod yn ddefnyddiol wrth fyfyrrio ar ddarpariaeth ysgol:

1. Ar y cyd: Sut mae'r gwasanaeth yn dathlu ac yn hyrwyddo ymdeimlad o gymuned o fewn yr ysgol gyfan (neu'r grŵp)?
2. Addysgiadol: A oes nod a ffocws clir, gyda dysgu priodol? A yw'n ennyn diddordeb dysgwyr ac ymarferwyr?
3. Ysbrydol: Sut mae'r gwasanaeth yn meithrin ymwybyddiaeth dysgwyr o'u credoau a'u gwerthoedd - a rhai pobl eraill (gan gynnwys credoau anghrefyddol)? Sut mae'n datblygu synnwyr o ystyr, pwrpas a gwerth yn eu bywydau?
4. Myfyriol: A oes lle a chyfle i fyfyrion feddylgar, yn y gwasanaeth neu fel dilyniant? Os defnyddir gweddïau, a yw'r rhain yn caniatáu gwahanol ddulliau ac ymatebion?
5. Cynhwysol: Sut mae rhaglen y gwasanaethau yn datblygu dealltwriaeth o wahanol safbwyntiau a diwylliannau? Sut mae'n hyrwyddo gwerthoedd goddefgarwch, amrywiaeth a chydaddoldeb?
6. Ymatebol: Sut gwnaeth dysgwyr ymateb a chymryd rhan?

Penderfyniadau

Rhaid i addoli ar y cyd fod '*yn gyfan gwbl neu'n bennaf o gymeriad Cristnogol cyffredinol*'. Mae'r weithdrefn benderfynu yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r holl ddisgyblion/dysgwyr mewn ysgol/lleoliad lle bernir eu bod yn amhriodol.

Pe bai'r pennaeth yn ystyried ei bod yn amhriodol bod y weithred ddyddiol o addoli ar y cyd (DACW) yn '*gyfan gwbl neu'n bennaf o gymeriad Cristnogol cyffredinol*', gall wneud cais i CYSAG/CYS am benderfyniad.

Mae rhagor o ganllawiau ar gwrdd â'r gofynion deddfwriaethol ar gyfer DACW i'w gweld ar [wefan CCD](#).

Ymhlith y ffynonellau mae:

Collective Worship Revisited, NASACRE a AREIAC, Mai 2012

Religious Believers Visiting Schools: Guidance and a Code of Practice, NATRE.

Canllawiau a gynhyrchwyd ar gyfer ysgolion a gynhelir Leeds, diwygiedig Ionawr 2020, ysgrifennwyd gan Alastair Ross (Cadeirydd NATRE)

Polisi Enghreifftiol ar gyfer Gweithred Ddyddiol o Addoli ar y Cyd (DACW)

Yn unol â Deddf Diwygio Addysg 1988 a Chylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94 mae (**ychwanegwch enw'r ysgol/lleoliad**) yn darparu gweithred ddyddiol o addoli ar y cyd (DACW) ar gyfer dysgwyr. Rydym yn cydnabod bod gweithred o addoli ar y cyd yn wahanol i wasanaeth a bod:

'Rhaid iddo adlewyrchu rhywbeth arbennig neu ar wahân i weithgareddau ysgol cyffredin a dylai fod yn ymwneud â pharch neu barch a delir i fod neu bŵer dwyfol'.

Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94

Sefydliad

Wrth gynllunio ein haddoliad ar y cyd, rydym yn sicrhau bod y rhan fwyaf o weithredoedd addoli ar y cyd ym mhob tymor yn *'bennaf o gymeriad Cristnogol cyffredinol'*.

Mae gan yr ysgol gynllun clir ar gyfer addoli ar y cyd sy'n hyrwyddo gwerthoedd a gwylliau crefyddol/cred yr ysgol. Fodd bynnag, mae hyblygrwydd hefyd i ganiatáu i ymarferwyr fynd i'r afael â digwyddiadau a materion cyfredol sy'n codi yn yr ysgol, i ddatblygu datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol dysgwyr.

Gellir cynnal y weithred ddyddiol o addoli ar y cyd ar unrhyw adeg yn ystod y diwrnod ysgol.

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd cynnig gweithred ddyddiol o addoli ar y cyd i'n dysgwyr gan ei fod yn rhoi cyfle myfyriol o brofiad arbennig ac unigryw yn y diwrnod ysgol.

- I gyfrannu at y cyfleoedd i ddysgwyr ddatblygu fel dinasyddion egwyddorol wybodus;
- Cynnig lle i **gymuned yr ysgol** ddysgu, tyfu a dathlu gyda'i gilydd;
- Rhoi cyfle i **fyfyrion bersonol** ar fywyd unigol neu faterion ehangach;
- Meithrin pob agwedd ar **ddatblygiad SMSC**, yn enwedig datblygiad ysbrydol;
- Cynnig cyfleoedd i ddatblygu dealltwriaeth o grefyddau, credoau, gwerthoedd a diwylliannau amrywiol, gan gyfrannu felly at hyrwyddo **gwerthoedd sylfaenol**;
- Cwrdd ac ymgysylltu â'r **gymuned leol** drwy gyfranogwyr mewn gwasanaethau;
- Ymateb i **faterion cyfoes neu leol** mewn ffordd hyblyg a sensitif;
- Rhoi cyfleoedd i ddysgwyr a staff **ddatblygu eu galluoedd a'u sgiliau arwain eu hunain** wrth baratoi, cyflwyno neu werthuso gwasanaethau.

Dyrennir amserlen addoli ar y cyd i ymarferwyr i arwain. Rydym hefyd yn annog dysgwyr i arwain addoli ar y cyd o dan arweiniad ymarferwyr.

Amcanion addoli ar y cyd

Yn (enw'r ysgol/lleoliad) rydym yn anelu i:

- roi cyfle i ddysgwyr sy'n dymuno addoli / cysylltu â Duw/bod dwyfol/pŵer dwyfol;
- ystyried cysylltiadau ysbrydol a materion moesol;
- annog dysgwyr i archwilio a myfyrio ar eu credoau, eu hysbrydolrwydd a'u gwerthoedd eu hunain;
- annog cyfranogiad ac ymateb
- datblygu ysbryd cymunedol

- hyrwyddo gwerthoedd a rennir
- atgyfnerthu agweddau cadarnhaol

Cyflawni

Rydym yn annog y plant i gyrraedd a gadael yn dawel i atgyfnerthu natur arbennig addoli ar y cyd yn ein diwrnod ysgol. Er mwyn cefnogi hyn, efallai y byddwn yn defnyddio cerddoriaeth wrth i'r plant gyrraedd a gadael.

Lle bynnag y bo'n bosibl, rydym yn annog y dysgwyr i arwain yr addoli ar y cyd.

Rydym yn sicrhau bod o leiaf un o'r cydrannau canlynol wedi'u cynnwys yn ein gweithred ddyddiol o addoli ar y cyd:

Myfyrio: Rydym yn annog dysgwyr i wrando, gwylio neu fyfyrrio ar ysgogiad priodol.

Gweddi: Rydym yn annog dysgwyr i ddweud gweddi yn uchel gyda'i gilydd neu i weddio'n unigol yn dawel. Gall y rhain fod yn weddiâu sydd wedi eu hargraffu neu rai a ysgrifennwyd gan y dysgwyr eu hunain. Mae'r ysgol yn defnyddio ei gweddi ysgol ei hun yn y rhan fwyaf o gyfnodau addoli ar y cyd.

Cân: Rydym yn annog dysgwyr i ganu emyn neu gân addoli arall gyda'i gilydd.

Darlleniad: Rydym yn darllen darn o'r Beibl neu ysgrifennu crefyddol / moesol/ysbrydol arall.

Ymwelwyr

Ar rai achlysuron, mae addoli ar y cyd yn cael ei arwain gan ymwelwyr i'r ysgol. Gall ymwelwyr gyfoethogi addoli ar y cyd ac adeiladu partneriaeth â'r gymuned leol. Rydym yn gwahodd aelodau o gymunedau ffydd, barn ehangach ar y byd (e.e. dyneiddiwr) traddodiadau moesegol eraill a grwpiau cymunedol i rannu yn y rhaglen DACW.

Mae'r Pennaeth a'r ymarferwyr yn yr ysgol/Ileoliad* yn ymwybodol o bwysigrwydd gweithdrefnau diogelu llawn a sicrhau eu bod ar waith i ymwelwyr. Cydnabyddir bod cyfarfodydd cwrpasu gydag ymwelwyr posibl yn bwysig er mwyn sicrhau na chaniateir i unrhyw safbwyntiau eithafol, o unrhyw fath gwleidyddol neu grefyddol, ddefnyddio DACW fel llwyfan.

Yr hawl i dynnu'n ôl

Mae darpariaeth i ddysgwyr gael eu tynnu'n ôl yn gyfan gwbl neu'n rhannol rhag mynychu unrhyw weithredoedd o addoli ar y cyd, ar gais eu rhieni. Mae canllawiau pellach ar dynnu dysgwyr yn ôl o addoli ar y cyd i'w gweld ar [wefan CCYSAGauC](#).

Mae ein hysgol/Ileoliad* yn parhau i fod yn gyfrifol am oruchwyllo unrhyw blentyn sy'n cael ei dynnu'n ôl gan ei riant/gwarcheidwad/gofalwr o addoli ar y cyd.

Mae darpariaeth hefyd i athrawon dynnu'n ôl rhag cynnal, cymryd rhan neu fynychu yn y weithred ddyddiol o addoli ar y cyd. Fodd bynnag, mae presenoldeb mewn 'gwasanaethau'* yn ofyniad cyfreithiol gan bob athro.

**Dylid nodi nad yw'r term "gwasanaeth" byth yn cael ei ddefnyddio o fewn geiriad y Deddfau Addysg, yn hytrach y term a ddefnyddir yw "addoli ar y cyd" a ystyrir yn rhan o gwricwlwm cytbwys ac eang ysgol. Dehonglir y term "gwasanaeth" fel arfer fel yr amser pan roddir hysbysiadau, cyhoeddiadau, ac ati i'r disgyblion a'r staff gyda gwasanaethau yn aml yn rhagflaenu neu'n dilyn*

cyfnod o addoli ar y cyd. Mae dyletswydd ar staff o dan delerau ac amodau'r Ddogfen Cyflog ac Amodau Athrawon Ysgol i fynychu gwasanaethau, ond mae'r ddyletswydd hon yn ddarostyngedig i ryddid athrawon o dan Ddeddf 1944 i beidio â mynychu addoli ar y cyd (mae paragraff 141 o Gylchlythyr y Swyddfa Gymreig Rhif 10/94 yn cyfeirio'n uniongyrchol at yr uchelffaint hon), oni bai bod yr athro mewn categori o athro sydd wedi'i eithrio rhag dewis o'r fath gan baragraff 140.

Cyfrifoldeb

Y **llywodraethwyr** sy'n gyfrifol am oruchwylio addoli ar y cyd mewn ymgynghoriad â'r **Pennaeth**.

Mae'r ysgol yn adolygu'r polisi hwn bob tair blynedd neu hyd yn oed yn gynharach, lle bo angen, er enghraifft oherwydd newidiadau mewn deddfwriaeth.